334

S. D. L. N.

HORTUS UPSALIENSIS,

QUEM

CUM CONSENSU AMPLISS. FACULT. MEDICÆ,

IN REGIO AD SALAM LYCEO,

SUB PRÆSIDIO

VIRI CELEBERRIMI,

D:NI DOCT. CAROLI LINNÆI,

MED. ET BOTAN. PROFESS. REG. ET ORD.
ACAD. IMPER. REGG. MONSPEL. STOCH.
ET
UPSAL. SOCIO, HUJUSQUE SECRETARIO.

SPECIMINIS ACADEMICI

LOCO,

PUBLICÆ DISQUISITIONI SUBJICIT

SAMUEL NAUCLER,

OLAVI FILIUS,

HELSINGUS.

IN AUDIT. CAROL. MAJ. AD D. XVI. DECEMB.
ANNI MDCCXLV.

HORIS ANTE MERIDIEM SOLITIS.

UPSALIÆ.

S:Æ R:Æ M:TIS
MAGNÆ FIDEI VIR,
Nobiliſſime atque Conſultiſſime
DOMINE,

Dn. JOËL BREHMER,

Metropolis Stockholmenſis
CONSUL *Ampliſſime*,

AVI loco, omni animi ſubmiſſione
perpetim proſequende,

Futurum ſperô, ut mihi facilis ignoſcas, Ave Honoratisſime, quod ego morem diu receptum

ptum ſequutus, haſce ſtudiorum meorum primitias Nomini Tuo conſecrare ſuſtinuerim, & publice etiam, non privata ſolum pietate, Te colam. Omnibus animi corporisque bonis in dies auctus & confirmatus quam diutisſime vivas, vigeas, floreas. Quemadmodum vero cœpiſti, ita porro favere perge, quæſo,

Nobiliſſimi atque Ampliſſimi
NOMINIS TUI

Cultori humillimo
SAMUELI NAUCLÉR.

VIRO *Admodum Reverendo & Præclariſſimo*,
Dn. Mag. SIMONI NAUCLERO,
Ad Reg. Aroſ. Gymnaſ S. S. Theologiæ LECTORI Primario, in Balund PASTORI & PRÆPOSITO meritiſſimo, nec non Ven. Conſiſt. ADSESSORI Graviſſimo,
PATRUO omni veneratione ſemper colendo.

Ampliſſimo Conſultiſſimoque VIRO,
Dn. JULIO FR. ZIERVOGEL,
Curiæ inferioris, quæ in Auſtrali Suburbio Stockholmiæ eſt, ADSESSORI Primario,
AVUNCULO Optimo.

VIRO *Plurimum Reverendo atque Præclariſſimo*,
D. Mag. CHRISTOPH. RISELIO,
PASTORI in Öſter-Åker vigilantiſſimo,
FRATRIS loco perpetim Obſervando.

Spectatiſſimo Prudentiſſimoque VIRO,
Dn. OLAVO NAUCLER,
In
Stadberg & Ragvaldsberg
Rei Metallicæ CULTORI Perinduſtrio,
FRATRI, ut unico, ita & Cariſſimo.

VOBIS

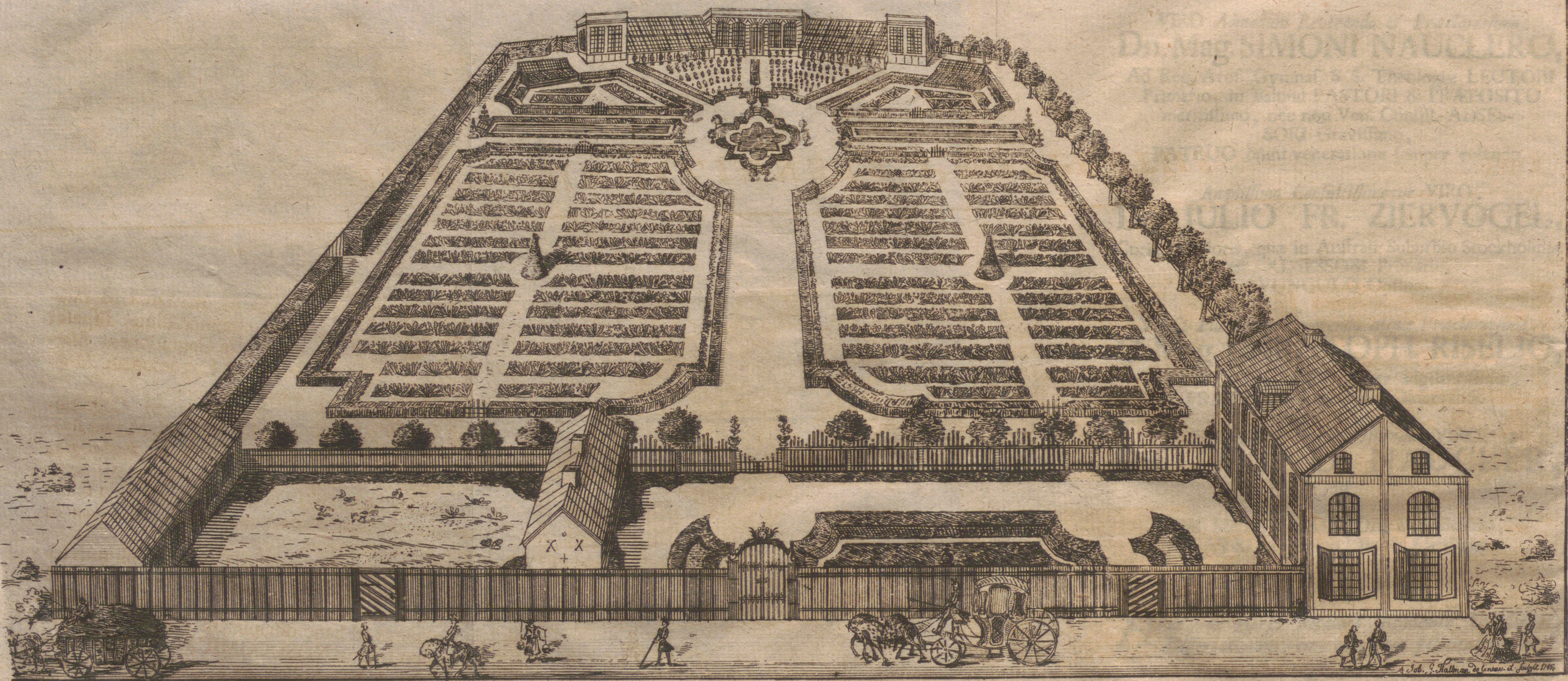
HAnc, de Horto Botanico Academiæ Upſalienſis, Diſſertationem, cum omnigenæ felicitatis voto,

Conſecrat
AUCTOR.

HORTI UPSALIENSIS PROSPECTUS.

Tab. II.

PROŒMIUM.

STUDIUM MEDICUM bifariam commodiſſime diſpeſci poteſt; in Cognitionem *Morborum* & Cognitionem *Medicamentorum.*

Neceſſaria ad Cognitionem MORBORUM ſunt *Anatome*, *Phyſiologia*, *Pathologia*, *Aithiologica* & *Noſologica.*

MEDICAMENTORUM vero Cognitio ſcientiam ſibi depoſcit *Naturalem*, *Diætam*, *Chemiam* & *Vires Medicamentorum.*

Quapropter in omnibus fere bene inſtitutis Literarum Officinis ſive Academiis, ubi qua par eſt induſtria ſtudioque excoli cœpit Studium Medicum, duo inprimis ad hanc diſciplinam neceſſaria ſemper obſervata fuere; NOSOCOMIUM & HORTUS BOTANICUS: in illo, ut indolem ac rationem mor-

morborum contemplarentur, diſcerentque melius Studioſi Medicinæ; in hoc autem, ut cognitionem Medicamentorum animo imbiberent.

Depromuntur MEDICAMENTA e tribus Naturæ Regnis. REGNUM VEGETABILE maximam partem Medicamentorum porrigit, utpote per ſe ampliſſimum, odore denique ac ſapore ut maxime varians ac multiforme. REGNUM LAPIDEUM ſingulari etiam utilitate ſua pollet, quamvis Medicamenta, hinc deſumta, violentius agunt & vix ac ne vix quidem corpori humano adſimilari queant. REGNUM ANIMALE minimam ſubminiſtrat quantitatem medicamentorum huc usque uſitatorum, quandoquidem partes animalium maxime victui alimentisque inſerviunt.

VEGETABILIA per inſignem illum ſui uſum & præſtantiam in *Medicina*, in *Oeconomia*, in *Operibus manufactis*, in *Commerciis*, in re denique *Culinaria*, multo maximam, homines omnis ævi ad ſtudium Botanices impigre colendum exſtimularunt.

Non ſibi ſufficere opinati ſunt mortales uſum herbarum ad hoc usque tempus in re medica receptarum familiarem ſibi reddere, quandoquidem in dies obſervata ſunt experimenta aliarum herbarum de quibus parum vel nihil omnino noverunt veteres; quarum tamen uſus declaravit, eas prioribus nihilo fuiſſe deteriores, nec minorem habuiſſe uſum. Botanici uſu & experientia clari, varia adornavere ſyſtemata & compendia hujus ſcientiæ amplificandæ, certis ita ſubſtratis fundamentis, quorum

ope

ope ad notitiam rei herbariæ perveniri perque ſic dictas affinitates de earum analogiis judicari poſſet melius. e. g. Ubi nuper in Penſylvania D. Tennent vires iſtius radicis expertus fuit, quam habuere Nationes ſylveſtres, tanquam ſpecificum aliquod ſecretum adverſus morſum *Viperæ Caudiſonæ*, ac perſpexit porro inſignem illam hujus medicamenti virtutem in febribus inflammatoriis, argumentati ſunt illico Pariſienſes per analogiam affinitatis, ſicut esſet illa POLYGALA *caule ſimplici erecto, foliis ovato-lanceolatis alternis integerrimis, racemo terminatrice erecto Gron. Virg. 80.* ita etiam haud dubie Polygala per Europam vulgaris ſive POLYGALA *foliis lineari-lanceolatis, caulibus diffuſis herbaceis. Virid. Cliff. 70.* futurum omnino, ut eodem propemodum uſu præſtaret. Quin experimentis edocti viderunt idem feliciter ſuccedere in febribus inflammatoriis. E ſcriptis aliorum, genera morborum diſci non diffitemur; clarius vero ac diſtinctius ea intelligemus, quæ tractavimus ipſi & in quibus verſati fuerimus longius. Similiter lectis aliorum ſyſtematibus ad cognitionem herbarum viriumque plantarum pervenire licet; diſtinctam vero clarioremque ideam haurimus earum, quas vel ipſi virentes conſpexerimus vel odoratu guſtuve noſtro dignoverimus. In Noſocomiis facultas nobis conceditur, inprimis vires ſimplicium in morbis experiundi. Occaſionem ſuppeditant optimam Horti Botanici Plantarum exoticarum, quarum virtutes in Noſocomiis explorantur. Explorationem hanc neceſſariam eſſe

ſatis ſuperque conſtat. Verbi cauſſa: ACMELLA planta eſt eximii pretii de inſula Zeilona deportata, & cujus effectus in calculo magnam promeretur laudem; SIEGESBECKIA in Hybernaculis parum æſtimatur, præ copia invida prorſus hortulanis planta: cognatio autem illa arctior, quæ Siegesbeckiæ cum Acmella intercedit, facit ut adverſus Calculum quid remedii afferat, experimentis indagetur & annon eandem vim, quam Acmella habeat: quippe quum impenſis haud magnis comparari posſit, magno cum fructu hoc confirmaretur.

HORTI BOTANICI.

AD Plantarum cognitionem adquirendam resque Botanicas penitus intelligendas, multa olim ac varia ad exteras regiones requirebantur itinera, nec ſolum ſumtus ingentes facere neceſſe erat, ſed etiam jacturam valetudinis, ætatis; imo etjam pericula atque labores ſuſcipiendi fuere. Illud exemplo *Burſeri* conſtat, qui ea de cauſſa plurimas Europæ regiones perluſtravit; videatur hanc in rem Cluſii vita aliorumque.

Quanto majorem promerentur Itali laudem, qui circiter medium ſeculi, poſt Chriſtum natum, *decimi ſexti* primi ad Academias, *Hortos Botanicos* inſtituerunt, & hoc quidem laudabile inſtitutum præſtantiſſimæ quæque Academiæ ſunt imitatæ. Nunc igitur Studioſo Botanices integrum eſt in uno quodam Academico Horto ſine diſpendio temporis, ſine ſumtu, ſine tædio itineris longioris plures plantarum

tarum ſpecies oculis ſubjicere, quam aut Cluſius aut Burſerus oculis uſurparunt olim, aut qui oras utriusque Indiæ aut Africæ ea de cauſſa attigerunt.

Obſervatione dignum eſt, præprimis per induſtriam eorum, quorum intererat, ſenſim hortos Botanicos in Borealibus hiſce plagis inſtitutos fuiſſe ſimul cum ipſis ſcientiis rei Medicæ. Sua vidit initia *Hortus Patavinus* 1540. *Piſanus* 1547. *Bononienſis* 1547. *Pariſienſis* 1570. *Leidenſis* 1577. *Lipſienſis* 1580. *Monſpelienſis* 1598. *Jenenſis* 1629. *Berolinenſis* 1714. ut reticeamus reliquos.

Inſtituti ſunt Horti Botanici plantarum propter multitudinem; ubi tamen major cura acceſſit ac ſollertia, MUSEA quoque inſtituta invenimus, in quibus Lapidum variorum multitudo curioſis ſubjicitur oculis, veluti *Petrarum*, *Minerarum* & *Foſſilium*, quin etiam multitudo animalium, quales ſunt *Quadrupedia*, *Aves*, *Amphibia*, *Piſces*, *Inſecta* & *Vermes*, ut ea ratione Studioſis Medicinæ, quidquid ad Materiam Medicam pertineat, facultas videndi cognoſcendique ſubminiſtretur, talia ſimul Muſea in Horto Botanico Lipſienſi, Amſtelodamenſi, Pariſienſi, Chelſejano aliisque quam plurimis, noſtris patent oculis.

HORTUS UPSALIENSIS.

PRogreſſu temporis & ſcientiarum heic ultra annos centum ſua vidit primordia, Hortus Upſalienſis, cum de via compendiaria cogitari cœpit, qua ad Botanicen pateret aditus. Tres Upſaliæ floruere Medicinæ Profeſſores, ſucceſſionis ordi-

ordine ſeſe excipientes, Chesnecopherus, Franckeniius & Rudbeckius; quorum ſinguli, non utique ignorantes quantum commodi tale afferret inſtitutum, id agendum ſibi putaverunt, ut rem tanti momenti cordi ſibi careque Senatus Academicus haberet. Quocirca ad annum 1637. die 26 Aprilis in Conſiſtorio Academico, præſente Academiæ, id temporis, Cancellario Lib. Bar. D. JOH. SCHYTTE decretum, ut ibi Hortus noſter Botanicus, ubi nunc ædificatum eſt Noſocomium Academicum, inſtrueretur, qui quidem fundus uſibus Regiæ veteris jam tunc erat adſignatus. *ex Palmſkiöldianis.*

A:o 1643. die 1 Febr. & 3 Maji ſupplicibus apud Sacram Regiam Majeſtatem literis de inſtitutione Horti Botanici agere cœpit Conſiſtorium Academicum. *Palmſk.*

1648 Stabulum Regium cum Academiæ donaretur, idem locus huic horto deſtinabatur, deinceps autem conſultatum actumque eſt, ut confinia prati Regii ſeu Tractus qui *Islandet* dicitur, Horto propius fieret. *Palmſk.*

Anno 1653 d. 28 Junii ſuper eadem re ad Sereniſſimam Regiam Majeſtatem referebatur, quod tamen ſucceſſu caruit, donec manum operi admoveret B. Profeſſor Olaus Rudbeck. *Palmſk.*

PRÆFECTURA OL. RUDBECKII patris.

OL. RUDBECK, Pater, natus d. 13 Sept. 1630, Joh. Rudbeckii Epiſcopi Aroſienſis Filius, inſigni ingenii acumine præditus, in adoleſcentia

ſcentia Doctore uſus Med. & Botan. Prof. Joh. Franckenio, in ſtudiis Medicis magnos non modo fecit progreſſus, ſed etiam ad res Mechanicas, artem Pictoriam & Muſicam animum ſtudiumque convertit ſingulare. In ſtudio Medico quantum ille profecerit & Anatomia potiſſimum, vel inde conſtat, quod juvenilibus adhuc annis *Vaſa Lymphatica* indagaverit, cujus tamen inventionis palmam illi dubium facere conatus eſt Thomas Bartolinus. Hujus Rudbeckii ingenii claritate commota Regina Sveciæ, Chriſtina, lautum ei adſignavit ſtipendium, quo ſubſidio ſuffultus, exteras inviſeret regiones, vires animi magis exculturus. Aliquamdiu ergo apud *Batavos* commoratus, domum rediit, advecta ſecum ingenti copia plantarum exoticarum: quando publico Programmate litterarum ſtudioſos convocat ad apparatum herbarum, nec dum in Patria viſarum contemplandum, conqueſtus ſimul ſpatium ſe vix habiturum tantæ multitudinis capax, quæ ad luſtrandas res tantæ raritatis coitura foret; ſe tamen ſpe & opinione fruſtratum animadvertit Vir Clariſſimus & vix unum alterumve eſſe, qui accedere, illum exquiſitiſſimum multoque pretio conquiſitum plantarum apparatum luſtrare dignaretur. Longior adeo mora temporis requiritur, antequam Nationi cuiquam aut Genti res quælibet, per ſe quantumvis egregia & perutilis, ſeſe adprobaverit.

Ingenii igitur ac doctrinæ præſtantia Rudbeckius omnium bonorum ſtudia & commendationem ſibi collegerat, quum Illuſtriſſimus per ea tempora

Can-

Cancellarius Academiæ Upſalienſis Dominus Comes de la Gardie probe intelligens Rudbeckium ad commoda hujus Lycei natum factumque, ei Adjuncturæ munus detulit, mox apud Regem egit, ut Profeſſor Medicinæ extra ordinem conſtitueretur, & exacto fere anni dimidio Ordinarius Medicinæ Profeſſor, *Stenio* defuncto, evaderet.

Hoc tanto Mæcenatis ſui favore utendam ratus Rudbeckius idque propoſito ad hanc Academiam rei Botanices amplificandi, invectis non modo plantarum indigenarum ſpeciebus ad inſtruendum hortum hunc novum, ſed fecit etiam ut exoticarum herbarum raritate & copia ſtructior evaderet Hortus Cancellarii de la Gardie ad Palatium Jacobsdahl, nunc Ulrichsdal; quorum index in opuſculo a B. Rudbeckio edito, cui titulus DELICIÆ VALLIS JACOBEÆ. Upſ. A:o 1664 in Duodecimo.

Anno 1657 Hortus Academicus a Noſtro fundari occepit auſpiciis Caroli Guſtavi Regis. *Scheff. Upſ.* 272.

Anno 1660 d. 27. Aprilis venditione Horto Botanico ceſſit fundus Erici Olai F. ſitus in urbis parte, quæ Tofwen dici conſvevit.

Anno 1662. d. 14. Januarii Rudbeckius Noſter dono obtulit totum ſuum fundum, ædes & areas bene cultas complectentem, ter mille trecentis & quinquaginta Thalerum cupreorum pretio æſtimatum.

Die 28 Martii ejusdem anni area item hortenſis Claudii Edenberg ad plateam majorem ſita in u-

ſum

ſum Horti emebatur. Eodem Anno d. 6. Decembris Ordo Urbicus Horto Academico fundos quatuor ad plateam majorem ſitos, liberali condonatione addixit.

Circiter annum 1669 agreſtis area viduæ Humeri ad Swartbecken ſita, Hortum noſtrum auxit.

Anno autem 1670 diplomate Magiſtratus Urbici fundus piſcinæ proximus in tractu Swartbecken, in uſum Horti Academici conceſſit *).

Quanto cum labore quaque induſtria Hortum Academicum fundarit ac locupletarit Noſter, ex indicibus plantarum heic conſitarum variis, in lucem editis, colligi poteſt. Vide

I. *Catalogum Plantarum tam exoticarum quam indigenarum, quibus Hortum Academicum Ubſalienſem primum inſtruxit An. MDCLVII. Olaus Rudbeck.* Ubſaliæ 1658. 12:mo pag. 43.

II. *Hortum Upſalienſis Academiæ ex auctoritate S. R. M:tis primum inſtructum anno 1657 ab Olao Rudbeck, accedit eiusdem Auctarium noviſſimum.* Upſaliæ 1666. 12:mo pag. 22.

III. *Hortum Botanicum variis exoticis indigenisque plantis inſtructum curante Olao Rudbeckio.* Upſaliæ 1685. 8:vo pag. 120. Latino Svetice.

In hoc noviſſimo 1870 plantas recenſet Au-

*) Sed de his Pauca; noſtri enim non eſt inſtituti primordia hujus horti multis deſcribere, ſed præſentem modo adumbrare, præſertim cum Vir Doctiſſimus D. *J. L. Arrhenius* in *Hiſtoria Academiæ* Upſalienſis propediem, in his uti in aliis, omnium deſideriis ſatisfaciet.

ctor, inter quas, ſi Sveticas & varietates exceperis, 630 circiter reperies exoticas.

HYBERNACULUM quoque eſſe fecit ibi, ubi nunc Aquarium Paluſtre occurrit *); proxime etiam ad Hybernaculum effoſſus eſt puteus ad aquilonem, qui etſi terra coopertus & non conſpicuus, hodie tamen perſiſtit. Exacte in eo loco ubi in Tabula N:o 7. & lit. *a*.

DOMUM PRÆFECTI fig. 20. ſeu Profeſſoris Botanices latere coctili ædificandam curavit Horto vicinam, eodemque ubi jam viſitur loco; ut Profeſſor Botanices tanquam præſens, hunc tractum vigili tueretur oculo; commendari heic merebantur tectum, januæ, feneſtrarum valvæ aliaque, pro ligno ex ferro comparata, ad vim incendiorum eludendam.

Huc accedit, quod magnus ille Vir laborem Studioſorum Rei Herbariæ levaturus de libris impreſſis, exſculpendas curavit figuras ligneas cujusque plantæ, ante ſua tempora exhibitas, ut in uno eodemque opere ſeu libro (Camporum Elyſiorum] plantarum omnium formas exhiberet & ut qui hoc uteretur Libro, reliquis omnibus facile carere poſſet.

Reliqua ab hoc Viro inventa ſollerteque inſtituta ſicco jam præterimus pede, in quibus numerari ſuo jure debet *Theatrum Anatomicum*, in faſtigio Aca-

*) Quomodo Rudbeckius in animo habuerit ſitum areasque Horti & adſignatum Hypocauſtum diſponere Tabula 33 Figura 125 in opere Atlantico ſatis demonſtrant.

Academiæ Guſtavianæ exſtructum, quo elegantius atque commodius toto Europæo orbe vix adſpicies. Loquitur & abunde opus *Atlantices*, prorſus inſigne, quid quantumque Antiquitates Patriæ illuſtrandas operæ atque induſtriæ contulerit.

Ad poſtremum ſpartam Profeſſoris Botanices, annuente Sacra Regia Majeſtate, detulit filio Olavo Rudbeckio ad annum 1690, & poſt incendium, quod anno 1702 d. 16 Maji maximam urbis partem fœdaverat, ardente febri die 12 Decembris eiusdem anni naturæ debitum reddidit. Vir Patriæ ſuæ decus & ornamentum longe excellentiſſimum *).

PRÆFECTURA OL. RUDBECK filii.

OL. RUDBECK, magni Patris filius indolis eximiæ, natus an. 1660, d. 15. Martii, cura & inſtitutione paterna, quævis præclara acri arripuit ingenio: In adoleſcentia digladiandi, equitandi & pingendi arte non modo exercebatur, ſed Botanicis potiſſimum quantopere profeciſſet, indicio eſt *Diſſertatio Academica*, *de propagatione plantarum*, egregia, *Upſaliæ Anno 1686. 8:vo.* Quo quidem eruditionis ſuæ ſpecimine, dum univerſam Horticulturam exhibuit, planum juxta fecit omnibus ſe minime tironem eſſe, ſed veteranum potius & ſubacti ingenii hominem.

B 2 Quare

*) Qui plura de vita & geſtis hujus Præfecti deſiderat, adeat ESBERGII *Laudationem funebrem in Olaum Rudbeck Patrem, habitam Upſaliæ anno 1703. Quarto.*

Quare conſtitutus *Facultatis Medicæ Adjunctus*, An. 1687, peregre profectus, Daniam, oras Germaniæ, Belgium & Britanniam emenſus, *Ultrajecti*, *anno 1690*, *Doctor Medicinæ* legitime renuntiatus eſt, edito præclaræ eruditionis ſuæ ſpecimine *de Fundamentali Plantarum notitia. Ultrajecti 1690. 4:o & Viennæ 1690. 12:mo*, cujus incudi ſubjecto Hermanni Syſtemate Plantarum novo, palam fecit univerſis, diligentiſſima auſcultatione Hermanni Profeſſoris Leidenſis, familiariter notis jam plerisque plantarum generibus, ſolidiſſima ſe Botanices principia animo comprehendiſſe.

Anno 1691. Huic Filio mox domum reduci, jam ingenii & doctrinæ opibus inſtructiſſimo, munus Profeſſorium & ſimul quidquid ad res Botanicas pertineret, reliquit Parens Rudbeckius.

A. 1695 Juſſus eſt a Rege Carolo XI oras *Lapponiæ* perluſtrare Rudbeckius Junior, ibidem, quæcunque inveniri uspiam potuiſſent, *ſpecies* Lapidum; Plantarum, Herbarumque; Avium, Piſcium & animalium ceterorum, omnia, attenta ingenii & oculorum acie, ſignaturus. Iter hoc moleſtia pleniſſimum obſequenti promtoque animo ſuſcepit, adſumtis ſecum vitæ ſociis Fratribus Comitiæ dignitatis JACOBO & CAROLO GYLLENBORG; Eſt Hic, quem Cancellarium ſuum gratioſiſſimum & vere magnum veneratur Academia Upſalienſis, atque ut hoc Mæcenate diutiſſime fruatur, ardenter precamur. Aderat etiam ad manum *Andreas Holtzbom*, Arte Pictoria præſtantiſſimus, Doctor deinceps & Me-

& Medicus Provincialis Nycopiæ. Fecit hæc in Alpes Boreales expeditio, ut Tomus primus *Novæ ſic dictæ Samolad ſeu Lapponiæ illuſtratæ*, in lucem publicam ederetur *Upſ.* 1701. Quarto, Latino Svetice, pag. 79. Reliqui Tomi nondum editi, idque rei literariæ detrimento haud mediocri. Quantum in *Lapponia Plantarum* indagarit noſter, Acta Literaria, Upſ. 1720 ſatis indicant.

Mirificæ erat voluptati ope Holtzbomii omnes fere Avium Svecicarum ſpecies depictas expreſſasque intueri, quas tam concinne & adcurate delineavit, ut palmam dubiam omnibus fecerit ſcitus ille pictor. In hunc volatilium adparatum, in gratiam ſtudioſæ juventutis, publicas inſtituit lectiones Rudbeckius.

Auxiliares etiam manus tulit Patri Rudbeckio in opere majore, figuris plantarum numeroſiſſimarum exornato, unde typis impreſſus prodiit *Campi Elyſii Liber ſecundus, opera Olavi Rudbeckii, Patris & Filii, Upſaliæ 1701.* Folio, pag. 239. *Tomus primus* typis exſcriptus, nondum tamen de officina Typographica exiit; figuræ item omnes ligno inſculptæ, in complementum decem Tomorum ſequentium, dum Anno 1702 d. 16. Maji fortuitum incendium brevi momento maximam partem urbis Upſalienſis, Arcem Regiam, Templa, Academiam Carolinam, officinam Typographicam, Hortum Academicum & & ejus Hybernaculum hauſit inque cineres & favillas redegit.

Major

Major utique incidit calamitas, majus damnum, plerisque in locis, quam ut facile reſarciri poſſet; hinc adeo epocha Horto noſtro dira ſatis & funeſta numeratur: Rudbeckii quidem cura & labor pro re Hortenſi etſi neutiquam ceſſaret, experiri tamen cogebatur, ſpecies plantarum æſtivo tempore collectarum, aut exteris ab oris advectarum, vi hiberni frigoris quotannis emori, quandoquidem ad earum conſervationem nullum amplius ſuppetebat Hybernaculum

Idem etiam, ubi multam poſuerat operam in lingua Lapponica, ejusque natalibus, illuſtranda, factis antea in ſtudio Lingvarum Europæarum & Orientalium magnis profectibus, ſenſim pedetentimque harum rerum deliciis incenſus, ad *Lexicon* quoddam *Harmonicum* elucubrandum, adjecit animum, idque induſtria & labore, die nocteque incomparabili: qua propter non mirum ſi frigeſcere & negligi cœperit in dies Hortus Botanicus, quodq;

Alterius vires ſubtrahit alter amor.

Mora moram traxit, ingraveſcebat ætas, Clementiſſimo etiam permiſſu Sacræ Regiæ Majeſtatis, ad Lexicon Harmonicum perficiendum omne ſtudium & operam contulit, vicaria fungentibus opera Martino, Roſenio & Linnæo.

Itaque ubi exoleverat aliquamdiu Hortus Noſter, de illo recuperando ſollicitus cogitare cœpit Senatus Academicus: Præſidi huius Diſſertationis Celeberrimo id negotii datum eſt, ut ſollertem Hortula-

tulanum provideret; arceſſebatur hanc in rem idcirco Diedericus Nietzel Anno 1739, ſuæ artis magiſter intelligentiſſimus.

Tandem Rudbeckius Pleuritide morbo implicitus, qui in Aphthas ceſſit, ex hoc mortalitate emigravit A. 1740. d. 23 Martii *).

Medicus Regius & Reg. Colleg. Med. Adſeſſor, Celeberrimus Dn. Doct. NICOL. ROSE'N, Rudbeckio ſucceſſit An. 1740, alter vero Profeſſor Medicinæ, Doct. *Laurent. Roberg*, ſenio preſſus vacationem muneris Profeſſorii impetravit, cui Anno 1741 ſuffectus Dn. Doctor CAROLUS LINNÆUS, quam ſpartam quanta cum nominis ſui gloria ornent, multa exterorum & indigenarum de illis elogia abunde teſtantur.

Hi duo Profeſſores recens conſtituti, rem Medicam jam prope jacentem, quantum in ipſis, facilius ſublevaturi, inter ſe pacti ſunt de ſua cujusque opera commutanda, ut D. D. ROSENIUS *Noſocomii* præfecturam curaret remque *Anatomicam* publicis lectionibus traderet, *Phyſiologiam* præterea, *Pathologiam Aithiologicam*, *Therapiam* & *præparationes Medicamentorum;* Alter vero D. D. LINNÆUS viciſſim Præfecturam *Horti Academici* ſibi curæ eſſe voluit; prælecturus quoque *Hiſtoriam Naturalem*, *Diætam*, *Diagnoſin* morborum, *Botanicen* & *Materiam*

*) Huius Vitæ curſum, præclarum omnino & inſignem vide, ſis, in *Laudatione Funebri Olavi Rudbeckii habita a* Celeberrimo Dn. Profeſſore JOH. IHRE, Upſaliæ 1741. Quarto.

riam Medicam; quod quidem inſtitutum, primo conſenſu Academici Senatus, mox nutu & adprobatione Illuſtriſſimi Academiæ Cancellarii ſancitum confirmatumque eſt.

Celeberrimus D. D. Roſén per breve illud Tempus quo Horti curam gereret duo, eaque inſignia commoda procuravit: Prius ut ſepimenta antiqua & ruinam minantia exſtruerentur, poſterius ut ſpatium Horto dicatum duplo auctius evaderet; eo enim ſuadente hæredes Rudbeckii proprium quaſi Hortum, Academico adjacentem vendebant, qui hodie conjunctus cum antiquo, continet ſpatium iſtud cis Aquaria, quo hodie Area Vernalis, Autumnalis, Meridionalis & Hybernacula comprehenduntur.

PRÆFECTURA HODIERNA.

ANno 1742 confirmata, quam diximus, partitione inter Medicinæ Profeſſores, & Clariſſimo Dn. Præſide Præfecturæ admoto, acceſſerunt varia fortunæ faventis emolumenta ad Hortum inſtaurandum perquam neceſſaria.

Senatum Academicum conſtituerunt Viri, omni ſcientiarum genere Clariſſimi *), qui uti omnium diſciplinarum juſti erant æſtimatores, ita & Botanices ac Studii Medici commoda curabant, ſummoque flagra-

*) Hi fuere: *O. Celſius. E. Melander. A. Winbom. M. Aſp. M. Beronius. D. Solander. A. Berch. N. Roſén. C. Linnæus. A. Grönwall. E. Frondin. A. Boberg. S. Klingenſtierna. A. Celſius. P. Ullén. G. Matheſius. P. Ekerman. J. Ihre. A. Arrhenius.*

flagrabant deſiderio videre inter muſas Upſalienſes Hortum Academicum, qui aliis Academicis hortis nullo ſplendore cederet. Transactum igitur eſt, ut quidquid ad hanc rem ſpectare videretur, ſumtibus Academiæ novam conſequeretur faciem, utque Ædes Botanicæ, neglectæ jam ac deſertæ, reædificarentur.

Senator Regis Regnique, nec non Præſes Regiæ Cancellariæ, Illuſtriſſimus Comes ac Dominus, CAROLUS GYLLENBORG, idemque *Illuſtriſſimus Academiæ Cancellarius*, pro ſalute eruditæ Civitatis omni excubans cura, Catadromo, Obſervatorio Aſtronomico, & Noſocomio Academico reſtauratis, Hortum quoque diligentiſſime reficiendum juſſit & ſuaſit, transmiſſo pariter Schemate ſeu Forma, cujus ad ſimilitudinem diſponi voluerat ſingula arearum totiusque Horti ſpatia.

Nobiliſſimus Dominus CAROLUS HÅRLEMAN, Supremus Aulæ Regiæ & hortorum Regiorum Intendens, mira artis excellentia nemini per univerſam Europam ſecundus, hoc Schema ſua manu præparaverat, ex quo, veluti exemplari, fundus concinniorem acciperet formam.

Quæſtor Academiæ, Dominus Magiſter, *Petrus Julin*, cujus vigilantia & ſtudio prorſus indefeſſo, reliqua noſtri Lycei ædificia inſigniter creverunt, huic rei procurandæ ſuam diligentiam nunquam deeſſe voluit.

Hortulanus Diedericus Nietzel, quem Anno 1739 huc per literas arceſſivit Cl. Dn. Præſes, in

hoc opere maturando dexteritatem ſuam & experientiam probavit minime vulgarem *).

Clariſſimus Dn. PRÆSES a teneris usque annis rei Botanices ſtudioſiſſimus & ad exteras Europæ Academias in Botanicis famam adſequutus, apud Belgas pariter ſpatio aliquot annorum Præfectura Horti Cliffortiani perfunctus, Upſalienſis jam demum ſuſcepta Præfectura, nullum non in id ſtudium adhibuit, ut omni plantarum herbarumque adparatu effloreſceret Hortus Academiæ Upſalienſis. Mox

*) Natus is Hamburgi, patre item hortulano, artem didicit in Horto Gottorpienſi per annos quatuor. Plures deinde Hortos Germaniæ attento luſtravit oculo. Aliquamdiu in viridario Herrenhauſenſi ad Hannoveram meruit, & ſpatio ſex menſium in Saltz-thalienſi, urbi Guelpherbito finitimo. Poſtea idem adminiſtravit munus ad Huſumum Holſatiæ per intervallum quatuor annorum, ubi Hortum Regium, prope deſertum & ad incitas redactum, cultum & amœnitati priſtinæ reſtitutum reliquit. Bremæ quoque quum per annuum ſpatium ſubſtitiſſet, Horto Jacobi Ortmanni per quatuor præfuit annos. Per annos itidem quatuor curam geſſit Horti Bevesmontii, ad urbem Britanniæ Sauthantoniam jacentis, hinc evocabatur præfuturus Horto præcipuæ celebritatis *Cliffortiano*, quam quidem ſpartam non ſine laude tuebatur ad annum 1739, cum vocatione Celeberrimi D:ni Præſidis Upſaliam acceſſit annos natus triginta ſex, advectis ſecum diverſis rariſſimarum plantarum generibus, apud Noſtrates ante eum diem non viſarum; in quibus præprimis numeramus Arborem Camphoriferam; harum autem plantarum pleræque periere vi hiberni frigoris, pro defectu Hybernaculorum.

Mox igitur *domum Præfecti* (fig. 16.) veterem dirui novamque exſtrui vidimus, muro longe ſolidiori, fundus quidem & fundamenta eadem, quæ prius, permanſere, tamen in altius adſurgit ædificium, ampliantur feneſtræ & penetralia commodiora ac jucundiora fiunt tecto gypſato. Domicilium inferius uſibus familiæ inſervit. Superius autem Præfecto adſignatum eſt, ita ut Conclave (*D*) ſit *Muſeum* Naturalium, Atrium (*C*) privatis lectionibus pateat, Cameram vero (*A*) *Bibliotheca* Dn. Præſidis ſibi depoſcit propria, & ex qua in Hortum univerſum oculorum proſpectus excurrit, ut conſtet quam probe penſum ſuum laboremque abſolvant operarii, & ne vim rapinamve exerceant maligni. Poſtea inutili copia arborum fruticumque Hortus purgabatur, effodiebatur ſolumque complanabatur. Ambulacra decentius inſtruebantur; Humus atra & fœcundior in areolas colligebatur, jam elevandas, copia vero arenarum locupletantur ambulacra, ad nitorem, ſiccitatem & ornatum conciliandum. Hac ergo ratione ſpatia ipſius Horti, prius depreſſa, materia large ingeſta, humiditate & inæqualitate liberabantur.

AQUARIA (Dammar, fig. 7. 8. 9.) effodebantur, ubi foſſa olim veterem illum Hortum a tractu jam adjecta ſejunxerat, quæ lutulentis nimium & limoſis ſcatebat aquis, a fonte cis plateam finitimam jacente (fig. 24) erumpentibus. Hæc Aquaria diſpari ſunt profunditate, medium ſeu *Aquarium lacuſtre* (fig. 8.) altiſſime effoſſum; alterum ſ. *A-*

quarium fluviatile (fig. 9.), aquiloni oppoſitum, mediocriter; *Aquarium paluſtre* (fig. 7.), quod ad meridiem vergit, minimum inter fundum & aquarum ſuperficiem relinquit ſpatium; idque propterea, ut unumquodque diverſis uſibus pateat. Latera ſeu margines viridi veſtiebantur ceſpite, ab aquæ ſuperficie arcto tramite ſeparato, quo ornatus loci & amœnitas conſpectior evaderet. Aquarum ductus alliciebantur ad aquarium paluſtre (fig 7.) per defoſſos occultosque cylindros & tubos ſub platea (fig. 24.); illud autem aquam demittit per ſimiles canales ad aquarium lacuſtre (fig. 8.), hoc deinceps ad fluviatile (fig. 9.), ex quo per ejusmodi canales de Horto educitur ad fig. 12. Itaque in hiſce aquariis perennis & viva ſuppetebat aqua, quæ nec æſtivo tempore exareſceret, nec ardore ſolis putreſceret, neque pluviis imbribusque augeretur. Quo quidem pacto Hortus olim, autumno præſertim & verno tempore, aquis prope inundatus, commodus ac ſiccus evaſit. Sic ad irrigationes quotidianas, affatim aquarum & quidem vivarum, ſingulis anni tempeſtatibus in promtu erat; hinc denique plantis aqua & humore gaudentibus idoneus comparabatur locus.

Duæ AREÆ majores (Quarter), PERENNIS (fig. 10. 10.) & ANNUA (fig 11. 11.), maximam horti conſtituunt partem, quarum utraque a ſe invicem in quadraginta quatuor areolas (ſängar) altius congeſtas, diviſa, nec illæ latiores, quam ut aliquis ad latus poſitus, ab inutili & agreſti herba

eas

eas runcare queat. Unaquæque area ſepe viva & humili (Bröſthäck) cingitur & ad unumquemque introitum, portula ſeris communita clauditur, ut Peregrinis & Hoſpitibus curioſioribus, omnes quidem plantarum ſpecies ſine obſtaculo oculis, non item manu contingere & attrectare liceat. Hæ ſepes ad utrumque latus ambulacri majoris (fig. 25. 25.) conſtant Abietibus tonſis & ſempervirentibus, ad latus orientale ex Spiræa & ad reliqua latera ex Syringa, Philadelpho, Berberide, Euonymo ac Salicibus.

HYBERNACULUM (Orangeriet) poſitum eſt ad eam partem Horti quæ ad orientem porrigitur, quoniam vero linea ſolaris oblique locum pertranſit (fig. 26.), ita exſtructum eſt Hybernaculum, ut Frigidarium introitu ſeu portæ (fig. 12. 13.) Horti e regione reſpondeat, & Brachium ſeptentrionale ſoli meridionali obvertatur; pars vero auſtralis ſimili ſtructura occidentem ſpectat. Fundus alte egeſtus, nec alia terra ibidem relicta, niſi argilla ſolidiore & humidiore, cui impoſitæ compages & juncturæ ferri validioris, ad rude ſaxum fundamenti loco ſuſtinendum: Huic innititur murus de latere coctili ulnas IX. altus, ab illa parte, quæ ad hortum vergit; a poſtica vero humiliorem habet parietem hæc domus, ut tectum huc paulatim ſubſidat. Tegitur totum Hybernaculum laminis ferreis, cujus fundamenta Horto objecta arenoſo ſaxo conteguntur. Hybernaculum hoc diſpeſcitur in *Frigidarium* (fig. 1.) in medio ſitum; brachium ſeptentrionale

nale duo complectitur: *Caldarium* (fig. 2.) atrio ſ. frigidario proximum & *Tepidarium* (fig. 3.), quod hoc brachium terminat. Brachium meridionale (fig. 27. 28. 29. 30. 31.) Hortulano habitandum hodie conceditur.

FRIGIDARIUM (Salen, fig. 1.) in altitudinem VI. ulnarum patet. Paries, ad boream & meridiem ſpectans, medius in dimidium cylindri (*d. d.*) cavatur; in horum uterque caminus magnitudinis eximiæ viſitur, conſtans materia figulina, ut locus ille capaciſſimus incaleſcat ubi intenſius incidit frigus. Prope ad latus occidentale aperitur via hinc (*b*) a domicilio Hortulani, illinc (*c*) a Caldario, feneſtra foribus inſerta, ut a Frigidario pateat proſpectus in virentem ſemperque florentem æſtatem Caldarii. Habet paries occidenti oppoſitus (*a*) quatuor feneſtras capaciores, præter anguſtius aliud ſupra januam in Hortum ducentem; qui quidem introitus duplicatis clauditur foribus, ad frigus hibernum prohibendum: tectum gypſo illitum: pavimentum quadrato lapide calcareo levigato & de Oelandia advecto ſtratum eſt.

CALDARIUM, (Drefhuſet, fig. 2.) ulnarum VII. altum, pavimentum oſtentat cocto latere tectum, ſeſquiulnæ menſura altius pavimento Frigidarii. In angulis borealibus duo comparent camini (*a.b.*) horizontales, quibus ligna injiciuntur extra parietem, & quorum fiſtulæ horizontaliter ſeſe in longitudinem extendunt ad latus usque meridionale (*g. g.*), poſtmodum foras in altum exeunt per

mu-

murum ſeptentrioni oppoſitum (*a. b.*), prout tabula proſpectus, in limite Diſſertationis noſtræ poſita demonſtrat. Latus auſtrale Caldarii (*g. g.*) ſola feneſtrarum junctura conſtat, hunc in modum inclinatis, quem declarat delineatio, in fine hujus opuſculi ſita, quemque hoc majori adnotatione dignum exiſtimavi, quod Caldarium hac inclinatione feneſtrarum, ſole radios evibrante, duntaxat ab illo, tantum caloris adquirit gradum, ut Thermometrum *) ad gradus 30 ſæpe adſcendat, quamvis non facile 20 a 25 admittitur ſuperare gradum Hortulani vigilantia; nec infra 15 gr. hyeme facile deſcendere, antequam focus defectum ſolis ſuppleat. E. G. Beneficio radiorum ſolis anno 1744. d. 1. Januarii ſic incaluit hic locus, ut nonnulli huc ingreſſi, perque horulæ ſpatium ſubſiſtere cogitantes, poſt moram decem minutorum, membris omnibus ſudore perfuſis, foras exire cogerentur. In medio parietis ad Boream, caminus (*c*) duplici ratione accendi poteſt, partim forinſecus ad locum calefaciendum, partim autem intrinſecus ad vapores humidos inde eliciendos. In medio Caldarii Noſtri area eſt inſigniter ampla (*d. e. f.*), humo atra referta, in qua plantarum genera conſita, feneſtris ſupra & ab antica collocatis, incrementa capere posſunt facillime.

TEPIDARIUM (Belgis Aloe-Kaſt, fig. 3) pavimentum habet profundius quam Caldarium, duasque

*) Thermometrum noſtrum eſt o in puncto congelationis & numerat 100 ad gradus aquæ coquentis.

asque feneſtras verſus occidentem, ad boream autem unicam, a qua plaga ingreſſus (*a*) ab Horto etiam aperitur; ad auſtrale latus vero janua (*b*) in Caldarium aperitur. Hujus Tepidarii altitudo VI. ulnarum numeratur. Hic repoſitoria per gradus, in formam amphitheatri collocata, ad urnas florum exquiſitorum continendas.

Ædes Hortulani magnam habent commoditatem, ut poſſit ille ſine ulla moleſtia, frigore dominante foris, e ſuis ædificiis Hybernaculum ingredi & explorare, an gradus caloris ubique temperatus ſit, nec ne. Extima ejus habitatio meridiem reſpicit, qui in Muſeum Horti, ſucceſſu temporis, commutari poterit; longitudo vero hujus brachii, ad occidentem pictis duntaxat feneſtris ornati, in Frigidarium cedet fortaſſe, auctis aliquando opibus Horti, ut locus, Frigidario jam deſtinatus, uſibus neceſſariis ſervire nequeat. Tum vero domus Hortulani a tergo vel in confinio exſtrui poſſe videntur.

Partes ſeu latebras Hybernaculi tecto proximas occupant utenſilia & inſtrumenta Horticulturæ deſtinata *).

VAPO-

*) Qualia: Campana Solaris (Glasklåcka), Carrus (Skottkiärra), Crates arundinaceæ (Mattor), Culter (Knif), Forfex (Sax), Gutturnium (Wattukanna), Harpax (Apelplåckare), Ligo (Spade), Olla umbratilis (Skyggklåcka), Raſtrum (Råffa ſeu Hårf), Rutum (Luta ſeu Raka), Sarculum (Hacka), Scala (Stega), Tribulus (Fotangel), Tridens (Grep), Trulla (Keller), Vectis (Jernſtör), Vehiculum (Bår), Uncus ambi dexter (Bardiſan), &c.

VAPORARIUM (Dreſbäncken fig. 13.) ad latus Hybernaculi occidentale viſitur, ligno exſtructum & inclinatis feneſtris diſtinctum: repletum denique ſtercore equino, quod Cortices coriariorum (Garfware bark) contegunt. Urnas hic terra prægnante ex humo atra tenuiſſima & cribrata plenas videmus; his injecta ſemina plantarum Indicarum, æſtivo tempore, ardore ſolis & ſimul calore terræ tamquam in ventre equino excludenda. Vaporarii hujus altitudo 3½ ulnarum numeratur *).

D SOLA-

*) Vaporariis deſtitutus quondam O. Rudbeckius ſenior, furnum ipſe ingenioſe excogitavit, vaporarii effectum ſupplens. videatur *G. Lohrman*, ſub præſidio *O. Rudbeck*, *Horticultura nova Upſalienſis. Upſ. 1664. quart.* Quæ cum rariſſima ſit, hic eundem in compendium redactum ſiſtam furnum. Locus apricus, cujus 32. pedes in longitudinem, 4. in latitudinem, trabibus inter ſe junctis cinguntur, quibus lateres cocti imponentur ad altitudinem dimidii pedis Porrectaque totius ſtructuræ longitudine ab ortu in occaſum, ſupernæ dictorum laterum extremitati alii lateres faſtigio pedem non excedentes incumbent, adeo ut in eorum cavitate apte prunæ queant contineri. Latus muri meridiem ſpectans 8. foraminibus æquali trium pedum ſpatio ab ſe invicem diſtantibus perforabitur, prunis vere ingerendis accommodatis. Excipient lateres cancelli ænei totam muri ſupremam cavitatem tegentes. Cancellorum foramina lapilli claudent tam ad terram delapſu arcendam, quam calorem diutius conſervandum. Nam terram cancelli ſuſtinebunt altitudinis ſeſquipedalis, quæ ne protinus diffluat lateribus quoque ad latera ſupra cancellis diſpoſitis munietur eiusdem

SOLARIUM (Fenſterbäncken fig. 14.) verſus meridiem Vaporario reſpondet; *feneſtræ* ad occidentem vergunt, ſub quibus per gradus ſcamna ſunt diſpoſita, ad urnas plantarum diverſiſſimarum recipiendas: quæ ita collocatæ & calore maturitatem adſequuntur magis, & adverſus vim tempeſtatis frigoris noctu præſertim communiuntur. Solarium vero hoc ulnas 3½ in altitudinem patet.

APRICARIUM (fig. 12.) Aquariis e regione objicitur, feneſtris coopertum, in quo *plantæ ſucculentæ* æſtate collocantur, ſolares radios excepturæ.

AREA MERIDIONALIS (fig. 5.), magnum eſt Forum idque nudum, arena conſtratum: hæc de Hybernaculo prodeuntem Floram verſus meridiem excipit, urnarum poſitu ac ſerie mire jucunda, quæ autem tempore hiberno in Frigidario commodum

acci-

dem cum terra altitudinis. His meridiem verſus ſuper erigendæ feneſtræ vitreæ per longitudinem domus mobiles. Altitudo feneſtrarum quinque erit pedum. Furnus ad latus muri ſeptentrionem vergentis erigendus, facto ſcilicet primum foramine in medio muri, quod ab omni latere duorum pedum latitudinem complectatur, ad cujus ſupremum usque furnus exſurget eiusdem cum apertura muri latitudinis in fronte foramen habens, pro prunis ingerendis, quod poſt injectas prunas claudi debet janua ferrea. Dicto autem furno utimur tempore autumnali, & æſtivo, ad prunas excipiendas, ne ſub ipſis cancellis admotæ radices herbarum undiquaque diſperſas penitus exurant. Semina terræ diſtinctæ per tubulos terreos, ſive vaſa fictilia rotunda, atque oblongo concava, & fundi expertia committentur.

accipit hoſpitium. Hæc vero area *ſepe viva* undique ſepta, *porta* ſeraque clauditur.

AREA VERNALIS (fig. 4.) pars illa Horti nuncupatur, quæ confinis eſt Vaporario, cujus latus occidentem inter & aquilonem pariete alto includitur, juxta quod plantæ ſcandentes vireſcunt lætiſſimæ: reliqua hujus areæ latera *Sepe* cinguntur, *porta* exitum claudente.

AREA AUTUMNALIS (fig. 6.) Areæ vernali reſpondet ad partem areæ meridionalis auſtralem, juxta Solarium. Hæc ſimilem in modum quo prior circumvallatur, niſi quod ad auſtrum *Pergulis* (eſpalie) ſepta invenitur.

DOMICILIUM PRÆFECTI (fig. 16.) ad occidentem ambitum Horti excipit, per quod PORTA MAGNA & quidem ferrea (fig. 17.), quam munificentiæ Illuſtriſſimi Comitis & Domini *Friderici Gyllenborgii*, Judicis Provincialis, debemus grati, de platea ampliori (Swartbåcksgatan) aditum in Hortum patefacit. Illa parte exteriori ſcutum gerit tribus Coronis, Inſigne Regni Sveciæ, ornatum; parte autem interiori Comititium inſigne Gyllenborgianum oſtentat. Hac itur via per AREAM PRÆFECTI ædificiis propriam, ab eoque ſatis ingenioſe formatam (fig. 19. 20.): jacet ad dextram ipſa quam diximus, *domus* (fig. 16.); ad ſiniſtram ædiculæ villæ poſterioris (fig. 21. 22 23.).

In Hortum ubi perventum fuerit, a villa Præfecti *Pergulis erectis* ſecretum, in vicinio obvenit PULVINUS (fig. 34. ad 35.) vireſcens & altius

paullo egeſtus; commoda ille ſedilia præbet qua pergulas ſpectat, variorum ſpecie florum peramœnus.

Pars Meridionalis Horti interjectu vici ſ. plateæ minoris a finitimorum ædium tractu disterminatur. Interiora ſeries arborum diverſarum ornat, quæ ventos & procellæ injurias, arcet facillime.

Partem Horti Borealem ædes civium prope attingunt, ubi *ſepes opere topiario* (fig. 33.) tondendæ, ad contegendum Hortum plantatæ.

PARTES EXTERIORES Horti (fig. 26.) Orienti oppoſitæ, terram prægnantem, ſtercus, lignorum ſtrues & varia requiſita horti excipiunt. Hoſpitium heic quoque plantæ inveniunt, quibus alibi non conceditur locus, aut quæ ſunt in duplo. Ab orientali latere domus hortulani (fig. 32.) Fundus nuper Academici juris factus ad uſum ejus privatum.

AMBULACRA (gångarne) latius patentia Horti hujus Botanici haud vulgarem ornatum conciliant, nec non ſepimentum (fig. 40.) illud quod disjungit Aream Vernalem, Autumnalem & Meridionalem, ab ambulacro Aquariorum, includitur PALIS, quibus imponuntur urnæ florigeræ æſtivo tempore, ad ſpeciem *Horti Penſilis* efficiendam. Via Aream inter Autumnalem & latus meridionale *Ambulacro tecto* (fig. 36.) deſtinatur, ad ardorem ſolis prohibendum; quod huic vero ad aquilonem reſpondet inter Aream Vernalem & ſepimentum a tergo parietis (fig. 39.), *Ambulacro ſubdiali* adſignatur.

HOR-

HORTICULTURÆ partes in Horto hoc noſtro pleræque quotannis tractantur & exercentur, easque facile addiſcere poſſunt ſtudioſi, quales: *Ablactationes* (Sugningar), *Amputationes* (Beſkärningar), *Circumpoſitiones* (Afhängningar), *Delibrationes* (Ympningar i Barken), *Foſſiones* (Grafningar), *Inoculationes* (Oculeringar), *Irrigationes* (Wattningar), *Inſitiones* (Ympningar), *Runcationes* (Rensningar), *Stercorationes* (Giödningar), *Submerſiones* (Afläggningar), *Tonſuras* (Klippningar), *Transmutationes* (Flyttningar), &c.

FIGURAM HORTI & in *proſpectu* & in *Mappa* fundamentali communicavi, ut Orbis Botanicus etiam de longinquo Hortum noſtrum quaſi oculis intueri queat; quo quidem inſtituto eorum ſequutus ſum veſtigia, qui Hortos Academicos antea ſic exhibuere. E. gr. BOERHAVIUS & ROYENUS *Leydenſem*, TILLIUS *Piſanum*, BAJERUS *Altdorfinum*, SCHENCKIUS *Patavinum*, MONTI *Bononienſem*, CAUS *Heidelbergenſem* Hortum conſpectui aliorum ſubjecerunt.

MENSURARUM HORTI indicem in hac Diſſertatione ſicco pede præterii, contentus ipſæ *ichnographiæ ſcalam*, adcurate obſervatam adpoſuiſſe, brevitate Lectoribus fortaſſe non injucundæ litaturum *).

SALA-

*) Si quis Lectorum menſuræ ulnarum noſtratium, h. e. Suecicarum, parum fuerit adſuetus, ſciat univerſa noſtra ſcala *quadrantem Sueticum* (M. quarter) confici quorum quatuor *cubitum* (1 aln) conſtituunt.

SALARIUM.

SALARIUM annuum (Trågårdens ſtat) Horto noſtro adſignatum ſic diſpenſatur, ut ferat HORTULANUS 150 Thaleros monetæ argenteæ, præter uſum ædium ei adſignatarum, quæ tamen merces adnutu Sacræ Regiæ Majeſtatis clementiſſimo, ſumma 150. Thalerorum adaucta eſt. Adhæc HORTO quotannis 120. Thaleri, monetæ eiusdem, transſcribuntur, impendendi ad fimum comparandum, ad ſepimenta, urnas aliaque neceſſaria coëmenda.

OPERARII (Trågårdsdrångar) duodecim, quorum ſinguli quavis æſtate laborem 24. Dierum præſtant, gratia ſimul Regia conceduntur; ex hiſce itaque quotidie æſtate duos operarios in horto videmus.

Hybernaculo denique exſtructo, vecturæ 50. LIGNORUM ad locum calefaciendum addicuntur, tempore unius cuiusque anni hiemali:

Merces etiam 20. Thalerorum Argenteorum perſolvitur FAMULO HIBERNACULI, cuius officium eſt quotidie, quamdiu durat hiems, tempeſtive Caldario valvulas ſeu operimenta feneſtrarum (Luckorne) & removere & adponere nec non focos omnes Hybernaculi accendere.

Pretium operæ & vigilantiæ PRÆFECTO Horti *Ædes Botanicæ* (fig. 16.) habitandæ gratis locantur; ſic tamen, ut rationem reparationum reddere teneatur, & ipſe ædificia villæ poſterioris (fig. 21.23.) ſuis impenſis ſtruenda reficiendaque curaret.

PLAN-

PLANTÆ.

ANtequam ad recenſionem plantarum herbarumque, raritate & ſpecie inſignium, inque Horto noſtro ſuccreſcentium accedamus, memoriam eorum honorificam præterire, iniquum foret, qui de ſeminibus & plantis undique colligendis aut huc transmittendis ſolliciti, præclare de Horto meruerunt; in his:

JUSSIÆUS (Bernh.) *Prof. Botan. Pariſinus.*
SAUVAGES (Franciſc.) *Prof. Botan. Monſpel.*
ROYENUS (Adrian.) *Prof. Botan. Leidenſ.*
GESNERUS (Albert.) *Archiat. Duc. Würtemb.*
BARRERIUS (Petr.) *Prof. Med. Perpinianenſ.*
GRONOVIUS (Joh. Frid.) *Senator Urbis Leidenſ.*
DILLENIUS (Joh. Jac.) *Prof. Botan. Oxonienſ.*
COLLINSONUS (Petr.) *Mercator. Civit. Lond.*
LAWSONUS (Iſaac.) *Med. Caſtrenſ. Reg. Angliæ.*
CATESBÆUS (Marc.) *Clariſſ. Peregrinator. Lond.*
HALLERUS (Albert.) *Prof. Botan. Gottingenſ.*
GLEDITSCHIUS (J. G.) *Prof. Botan. Berolinenſ.*
LUDVIGIUS (Chr. Gottl.) *Prof. Med. Lipſienſis.*
WAGNERUS (P. Chr.) *Arch. March. Brand. Culmb.*
BERGERUS (Car. Aug.) *Prof. Botan. Francof.*
GMELINUS (Joh. Georg.) *Prof. Hiſt. Nat. Petrop.*
AMMANNUS (Joh.) *Prof. Botan. Petropolit.*

Horum nomina in Horto noſtro ſemper magni ſunt facienda, ut qui omnes ac ſinguli magnum numerum rariſſimarum plantarum miſere, maxima vero in copia *Geſnerus*, *Sauvages*, *Royenus* &, qui reliquis facile hac in parte præferendus, *Juſſiæus.*

Nec

Nec ſilentio prætermittendum, horum unumquemque amore & amicitia, quæ illis cum Celeberrimo Domino Præſide interceſſit, ad hanc operam præſtandam, impulſum fuiſſe.

Noſtratium e numero ſequentes plantarum plurimis ſpeciebus Hortum locupletarunt. Ut:

CRONSTEDT (Jacobus) *Comes, Regis Regnique Senator*, ex horto proprio Fulleröenſi varias miſit.

EKEBLAD (Claudius) *Comes, Conſiliarius Regiæ Cancellariæ, Miniſter & Plenipotentiarius Regis Regnique Sueciæ ad aulam Gallicam*, variarum genera plantarum e Gallia huc transmiſit.

BIELCKE (Steno Carolus) *Lib. Bar. S. Dicaſterii Aboënſis Conſiliarius*, miſit numeroſiſſima ſemina e Ruſſia, præſertim Sibirica.

CELSIUS (Olaus) *S. S. Theolog. Doct. & Prof. Prim. Upſalienſis*, varias quoque plantas ab interitu vindicavit, Horti antiqui indigenas apud ſe fovendo, quas deinceps priori ſuæque patriæ bona reddidit fide.

BÆCK (Abrahamus) *Med. Doct. & Pract. Stockholmenſis*, plurimas, præſertim ſucculentas, in itinere apud exteros conquiſitas miſit.

BÆLTERUS (Sveno) *S. Regiæ Celſitudinis Concionat. Aulicus*, e Moſcovia varias transmiſit plantas.

Sic adeo ope Virorum doctrinæ fama Clariſſimorum, nec non indefeſſa opera & ſtudio Diſſertationis noſtræ Celeberrimi Præſidis, intra triennium duntaxat in tantum excrevere horti divitiæ,

ut ſi Hortum Pariſinum, Leidenſem, Oxonienſem & Cliffortianum exceperis, alius quisquam in orbe Europæo, multitudine & copia ſpecierum plantarum diverſarum vix, opinor, ſuperabit.

AREA PERENNIS ſuperbit plantis, quarum radices vel gelu noſtrum hibernum maxime intenſum ferant facillime, quorum in numerum pleræque *plantarum indigenarum* adſcriptæ, quibus tamen inſignis portio de plagis *Americæ* & *Europæ borealibus* advectæ, jungenda. Nominatim vero, pauca recenſebimus:

Aconitum,	*Daphne*,	*Lathyrus*,
Anthericum,	*Epimedium*,	*Myrica*,
Aſarum,	*Eryngium*,	*Narciſſi*,
Adonis,	*Ebulus*,	*Ornithogala*,
Arabis,	*Echinops*,	*Primulæ*,
Althæa,	*Fritillariæ*,	*Pulſatillæ*,
Artemiſia Carol.	*Globularia*,	*Rhodiola*,
Ariſtolochia,	*Galanthus*,	*Ranunculi*,
Betula nana,	*Hedera*,	*Rheum*,
Gladiolus,	*Hyacinthi*,	*Sanguiſorba*,
Circæa,	*Hemerocallis*,	*Saponaria Carol.*
Crocus,	*Irides*,	*Saxifraga*,
Cornus herbacea,	*Imperatoria*,	*Squamaria*,
Colchicum,	*Liguſtrum*,	*Strutiopteris*,
Cryſoſplenium,	*Lonicera*,	*Tradeſcantia*,
Clematis,	*Leucojum*,	*Thalictrum*,
Dianthus,	*Lilia*,	*Vinca*, &c.
Dentaria,		

AREAM ANNUAM illæ occupant plantæ, quæ æſtivo tempore ſub diu ſeruntur, quarumque radices unum annum aut etiam per biennium durant: ut;

Androſace,	*Hippocrepis*,	*Reſeda*,
Anagallis,	*Iſatis*,	*Scabioſæ*,
Aphaca,	*Knautia*,	*Sherardia*,
Argemone,	*Lagurus*,	*Sceptrum carolin.*
Crucianella,	*Lycopſis*,	*Scandix*,
Cerinthe,	*Lunaria*,	*Scorpiurus*,
Caucalis,	*Lupini*,	*Securidaca*,
Cunila,	*Micropus*,	*Tordylium*,
Clypeola,	*Medicagines*,	*Tropæolum*,
Cheiranthus,	*Moluccella*,	*Tribulus*,
Crepis,	*Moehringia*,	*Trionum*,
Dipſacus,	*Nigellæ*,	*Trigonella*,
Digitalis,	*Oenothera*,	*Valantia*,
Fumaria canadenſ.	*Ornithopus*,	*Viciæ*,
Glaucium,	*Panicum*,	*Vulvaria*,
Hypecoum,	*Phalaris*,	*Xeranthemum.*&c.
Heſperis,		

AREA VERNALI illæ plantarum ſpecies continentur, quæ hiberno tempore contegi debent &, adventante vere, feneſtrarum beneficio interdum ſua capient incrementa. His vicinæ ſunt plantæ de SIBIRIA, eædemque variæ, veluti:

Alyſſa,	*Bunias*,	*Iſopyrum*,
Aſtragali,	*Centaureæ*,	*Leonuri*,
Anemones,	*Coriſpermum*,	*Lactuca*,
Aſphalati,	*Dracocephala*,	*Melica*,
Aſchyron T.,	*Helxine*,	*Nepeta Lophantus*,
Blitum,	*Heracleum*,	*Papaver*,

Porra,

Porra, *Ruyſchiana*, *Seneciones*, *Statice*, *Seda*, *Scutellariæ*, *Tuſſilago Anandr.* *Valeriana*, *Viciæ*, *Urtica*, *Ziziphora*, &c.

Habet quoque hæc Area plantas juxta ſepimentum ſcandentes; utpote, *Convolvuli*, *Ipomæa*, *Pepones*, &c.

AREA AUTUMNALIS adparatum earum oſtentat plantarum, quæ hieme ramis abietum reſectis muniuntur, in quarum claſſem copia quædam inſignis VIRGINIÆ debetur; illæ ſunt:

Aſteres Virgin. *Atropa*, *Clinapodium*, *Coreopſis*, *Erigeron*, *Eupatoria*, *Helenia*, *Kleinia*, *Linum perenne*, *Mimulus*, *Monardæ*, *Papaver perenne*, *Rudbeckiæ*, *Silphium*, *Verbenæ*, &c.

AREA MERIDIONALIS æſtivo excipit gremio illas plantarum ſpecies, quibus per menſes hibernos hoſpitium adcommodavit *Frigidarium* noſtrum; ſuntque:

Ambroſiæ, *Arctotis*, *Acanthus*, *Alaternus*, *Amygdalus*, *Armeniaca*, *Aſclepias arboreſ.* *Ammi*, *Aralia*, *Aſphodelus*, *Bignonia*, *Beidalſar*, *Caſtanea*, *Cephalanthus*, *Cornus Virginian.* *Cedrus*, *Chryſocomæ*, *Ciſti*, *Celtis*, *Coronillæ*, *Celſia*, *Carlina*, *Chenopodium frut.* *Cochlearia glaſtif.* *Crithmum*, *Coriaria*, *Crambe*, *Coluthea*, *Diervilla*, *Euonymus virgin.* *Falcata Riv.*, *Ficus*, *Grevia*, *Geniſtæ*, *Glycyrhiza*, *Garidella*, *Galega*, *Hibiſcus Cyriacus*, *Heliotropia*,

Hellebori,
Jasmina,
Iberis,
Ilex,
Juglans,
Liriodendron,
Lycium,
Lavendulæ,
Lavateræ,
Laurus,
Melianthus,
Morus,
Meniſpermum,
Melittis,
Marrubium,
Myrtus,
Oſteoſpermum,
Oenanthe,
Phaſeoloides,
Padi,
Phyllyreæ,
Perſica,
Pyretrum,
Phlox,
Phytolacca,
Peganum,
Phlomis,
Praſium,
Roſmarinus,
Rubia,
Ricinus,
Ruſcus,
Salviæ africanæ,
Stoechas,
Santolinæ,
Spartia,
Smyrnium,
Siſyrinchium,
Toxicodendron,
Tinus,
Trachelium,
Teucria,
Telephium,
Thuya,
Vitis,
Zygophyllum, &c.

FRIGIDARIUM æſtivo vacat tempore inſervitque *Lectionibus Publicis*, Profeſſori Botanices habendis, plantarumque demonſtrationibus.

CALDARIUM hieme æque atque æſtate recipit illas plantas, quas Regiones ardore ſolis calentes & intra Tropicos poſitæ nobiſcum communicaverunt: quales ASIA, AFRICA & AMERICA. Ut,

Acaſia ægyptiaca,
Abrus,
Adhatoda,
Ammannia,
Acalypha,
Anaſtatica,
Ageratum,
Bahobab,
Bazella,
Boerhaavia,
Bauhinia,
Bromelia,
Coffea,
Colocaſia,
Coſtus,
Commelinæ,
Corallodendron,
Caſſiæ,
Convolvuli,
Capſica,
Cannæ,
Celoſia,
Coix,
Cardioſpermum,
Dioſcorea,
Elephantopus,
Gomphræna,

Gvilandina,	*Melochia*,	*Phyllanthus*,
Goſſypium,	*Mollugo*,	*Rivinna*,
Hibiſci,	*Momordica*,	*Ruelliæ*,
Hymenæa,	*Nerium*,	*Seſban*,
Indigo,	*Nyctanthes*,	*Sidæ*,
Juſſiea,	*Plumbago*,	*Siegesbeckia*,
Jatropha,	*Phœnix*,	*Solana*,
Kaempheria,	*Parkinſonia*,	*Saururus*,
Lantanæ,	*Paſſifloræ*,	*Styrax*,
Martynia,	*Phyſalis*,	*Triumfetta*,
Millena,	*Paullinia*,	*Tourneſol*,
Malpighia,	*Petiveriæ*,	*Urena*,
Melothria,	*Pſidium*,	*Zingiber*, &c.
Mimoſæ,		

TEPIDARIUM plantas continet vel *ſucculentas*, vel de *Capite Bonæ ſpei* advectas; utpote:

Amaryllides,	*Carpeſium*,	*Ixia chinenſis*,
Andrachne,	*Euphorbia foliac.*	*Phyllis*,
Cyclamen,	*Gerania africana*,	*Poryphyllon*,
Cercis,	*Gleditſchia*,	*Pſoralia*,
Cleome,	*Hermannia*,	*Rhus african.*,
Citri,	*Hæmanthus*,	*Sempervivum canarienſe*,
Cupreſſus,	*Hedyſarum canad.*	*Volchameria.* &c.
Ceratonia,	*Yucca*,	

APRICARIUM æſtivo tempore plantas poſſidet ſucculentas, quæ, frigore urgente hiberno, aut in Caldario, aut etiam in Tepidario hoſpitium ſibi vindicant; Tales ſunt:

CACTUS *ſubrotundus tectus tuberculis ovatis barbatis. Linn. cliff. 181.*

CACTUS *quadrangularis longus erectus, angulis compreſſis. Linn. cliff. 181.*

CACTUS

Cactus *ſcandens angulis quinque pluribusque obtuſis.* Linn cliff 182.

Cactus *triangularis articulatus (angulis dentatis).* Linn. cliff 182.

Cactus *ſexangularis longus erectus.* Linn. cliff 181.

Cactus *octangularis longus erectus: angulis compreſſis undilatis, ſpinis lana longioribus.* Linn. cliff 182.

Cactus *compreſſus articulatus ramoſus: articulis ovato-oblongis, ſpinis ſubulatis* Linn. cliff. 183.

Cactus *compreſſus articulatus ramoſus: articulis ſubovatis hinc retuſis. Tuna major, ſpinis validis flavicantibus, flore ſulphureo.* Dill. elth. 398. T. 296. f. 382.

Cactus *compreſſus articulatus ramoſus: articulis linearibus inermibus. Tuna mitior, flore ſanguineo, cochenillifera.* Dill. elth. 399. t. 297. f 383.

Cactus *compreſſus articulatus ramoſiſſimus, articulis ovatis, ſpinis ſetaceis.* Linn. cliff 183.

Cactus *tereti compreſſus articulatus ramoſiſſimus.* Linn. cliff. 182.

Cactus *ſcandens teres, punctis echinatis ſeriatim ulterius. Opuntia americana minima flagelliformis.* Plum. ſpec 6.

Cactus *caule denudato ſpinoſo, foliis ovato-lanceolatis.* Linn. cliff. 183.

Euphorbia *aculeata triangularis ſubnuda articulata, ramis patentibus.* Linn. cliff. 196.

Euphorbia *aculeata nuda quadrangularis.* Lin. cliff. 196.

Euphorbia *aculeata nuda multangularis, aculeis geminatis.* Linn. cliff. 196.

EUPHORBIA *aculeata ſeminuda, angulis oblique tuberculatis. Linn. cliff.* 196.

EUPHORBIA *inermis tecta tuberculis imbricatis foliolo lineari inſtructis. Linn. cliff.* 197.

EUPHORBIA *inermis fruticoſa nuda filiformis volubilis, cicatricibus oppoſitis. Linn. cliff.* 197.

EUPHORBIA *inermis fruticoſa ſubnuda filiformis flaccida, foliolis alternis. Linn. cliff.* 197.

EUPHORBIA *inermis fruticoſa ſubnuda filiformis erecta, ramis patulis determinate confertis. Linn. cliff.* 197.

ALOË *foliis lanceolatis planis erectis radicatis. Linn. cliff.* 132.

ALOË *foliis canaliculatis trifariam imbricatis, caulinis apice retroflexo patulis. Linn. cliff* 132.

ALOË *foliis canaliculatis trifariam imbricatis radicatis erectis, angulis ternis cartilagineis. Linn. cliff.* 132.

ALOË *foliis rhomboidalibus craſſis quinquefariam imbricatis apice triquetris plano exſtantibus. Linn. cliff.* 132.

ALOË *foliis ovatis acuminatis: caulinis quinquefariam imbricatis. Linn. cliff.* 132.

ALOË *foliis ovato-lanceolatis carnoſis apice triquetris, angulis inermibus dentatis. Linn. cliff.* 131. *varietates α. β.*

ALOË *foliis ovato-ſubulatis acuminatis, tuberculis cartilagineis undique adſperſis. Linn. cliff.* 131.

ALOË *foliis linguiformibus patulis diſtichis. Linn. cliff.* 132. *varietates α β γ. δ.*

ALOË *foliis caulinis dentatis amplexicaulibus vaginantibus. Linn. cliff.* 131. *varietates β. γ. δ.*

ALOË *foliis ſpinoſis confertis dentatis vaginantibus planis maculatis. Linn cliff* 130.

ALOË *foliis lanceolatis dentatis ſpina cartilaginea terminatis radicalibus. Linn. cliff* 130.

COTYLEDON *foliis laciniatis. Linn cliff* 174.

ANACAMPSEROS *foliis acuminatis Linn. cliff* 207.

ANACAMPSEROS *caule arboreo, foliis cuneiformibus oppoſitis. Linn. cliff.* 207.

TETRAGONIA. *Linn. cliff.* 188.

AIZOON *foliis obverſe ovatis. Linn. cliff* 215.

MESEMBRYANTHEMUM *foliis alternis ovatis obtuſis undulatis. Hort. cliff* 216.

MESEMBRYANTHEMUM *foliis apice barbatis. Hort. cliff.* 216.

MESEMBRYANTHEMUM *foliis lanceolatis glabris crenulatis Linn. cliff.* 217.

MESEMBRYANTHEMUM *acaule, foliis linguiformibus altero margine craſſioribus. Hort. cliff* 217. *δ.*

MESEMBRYANTHEMUM *foliis ſubulatis ſubtus undique ſcabris. Hort. cliff.* 219.

MESEMBRYANTHEMUM *foliis ſubulatis ſemiteretibus glabris internodio longioribus. Linn. cliff.* 220.

MESEMBRYANTHEMUM *cauleſcens. foliis glabris ſubulatis ſemicylindraceis recurvis connatis longiſſimis. Linn. cliff.* 219. *α.*

MESEMBRYANTHEMUM *foliis ſemicylindraceis acutis connatis arcuatis lævibus. Hort. cliff* 220.

MESEMBRYANTHEMUM *foliis teretibus alternis obtuſis.* KALI *floridum repens aizooides neapolitanum. Coll. ecphr.* 2. *p.* 72. *t.* 73.

SEM-

SEMPERVIVAM *caule inferne nudo lævi ramoſo. Hort. cliff.* 178.

VAPORARIUM ineunte vere rariſſimas fovet plantas, quæ partim e ſuis ſeminibus ibi eliciuntur, partim e Caldario deſumtæ, poſt diuturnam hiemis moram veluti reviviſcunt.

SOLARIUM æſtivo complectitur tempore vel illas herbarum ſpecies, quæ recens enatæ ventorum aërisque rigorem & intemperiem ſuſtinere nequeunt, vel quæ e Tepidario transpoſitæ heic vigorem recipiunt; ut: *Centunculus Lini ſtellati*, *Coris*, *Corrigiola*, *Lythrum Hyſſopifolia dictum*, *Podophyllum*, *&c.*

AQUARIUM PALUSTRE ad latera truncos horizontales ſeu parietes habet, aquam a ſolo ſeparantes, inter illos vero & ipſam humum repletum eſt ſpatium humo limoſa e paludibus deſumta, cui inſertæ plantæ paluſtres. veluti:

Acorus,	*Iris*,	*Scheuchzeria*,
Aliſma,	*Juncus*,	*Sium*,
Butomus,	*Phellandrium*,	*Schœnus*,
Cyperus,	*Sparganium*,	*Siſymbrium*,
Erigeron,	*Scirpus*,	*Triglochin*, *&c.*
Eriophora,		

AQUARIUM FLUVIATILE fundo ſuo tenet plantas fluviatiles & lacuſtres; e. g. *Hottonia*, *Hippuris*, *Myriophyllum*, *Potamogetones*, *Sagittaria*, *Utricularia*, &c. margines vero hujus aquarii ſpecies *Caricum* 20 veſtiunt.

AQUARIUM LACUSTRE ſtellata figura & artificio hortulani inſigne, non alias alit plantas, quam eas, quæ foliis natant: ut, *Nymphæa lutea*, *Nymphæa alba*, *Hydrocharis*.

MUSEA.

DOmus Præfecti varia ad ſpectatorum voluptatem oſtentare poteſt. Excellentiſſimorum quorumque ibi Botanicorum EFFIGIES oculis uſurpare licet, verbi gratia:

Vailantii,	*Tournefortii*,	*Rivini*,	*Raij*,
Moriſoni,	*Sloanei*,	*C. Bauhini*,	*Columnæ*,
Tilli,	*Jungermanni*,	*Plukenetii*,	*Breynii*,
Boerhaavii,	*Burmanni*,	*Kœnigii*,	*Pauli*,
Camerarii,	*Fuhſii*,	utriusque	*Rudbeckii*,

quæ parietes atrii exornant, præter varias item ichnographias *Hortorum Academicorum*, in Europæo orbe maxime illuſtrium.

In Muſeo proprio Præfecti ſelectiſſimam BIBLIOTHECAM & librorum adparatum Botanicorum reperies, nec non HERBARIUM ſeu exſiccatarum plantarum maximum, quas unquam usquam poſſedit Regnum Sveticum; adhæc curioſis offertur oculis ingens multitudo PISCIUM, eodem modo, quo herbæ, papyro allitorum: quorum pars maxima ab illuſtri Botanico, *J. F. Gronovio*, ita præparata cernitur; ſervatur heic etiam copia LAPIDUM numerum ter millenarium ſupergreſſa.

MU-

MUSEUM ACADEMICUM in meridionali parte domicilii ſeu Camera (D) adſervatum, conſtans maximam partem Donariis *Sacræ Regiæ Celſitudinis & Principis Sereniſſimi* ADOLPHI FRIDERICI, quin & *Illuſtriſſimi Cancellarii Academiæ Upſalienſis, Excellentiſſimi Comitis ac Domini CAROLI GYLLENBORGII.* Partem horum non minimam conſtituunt SERPENTES INDICI, *ut: Vipera Caudiſona, Amphisbæna, Ahætulla Zeilonenſis, Cobella Americana, Petola americana, &c.* LACERTÆ, inter quas *Crocodylus, Igvana, Draco volans, Ameira, Tejugvacu, Temapara, Lemniſcata, Salamandra, Cordylus, Gecco,* RANÆ & TESTUDINES *variæ:* PISCES exotici bene multi, quos inter *Cyprinus auratus Chinenſium, Torpedo, Piſcis trigonus, Orbis echinatus,* &c. AVES itidem numeroſæ, a Chinenſibus tam adcurate vivideque expreſſæ, ut crederes facile ſpirare ac vivere has earum effigies; quam plurima deinde fructuum genera, in quibus elaborandis mirificum artis & induſtriæ ſuæ ſpecimen dedit natio præfata Chinenſium, ut vel horum minimus pomorum adſpectus guſtandi comedendique deſiderium ciere apud ſpectatorem poſſit. Huc accedunt quæ heic adſervantur CORALLIA & LITHOXYLA, nec non PETRIFICATA permulta ac diverſa, eorumque eximia ſpecies & pulcritudo.

Hodieque igitur ingens modus plantarum, Lapidum & Animalium, intra breve temporis interval-

tervallum huc commigrantium, in Horto Upſalienſi, naturæ peritorum non minus quam curioſorum mirifice paſcit oculos.

EPILOGUS.

ITa demum ſenſimus vidimusque læti, Hortum Academicum ad frigidiores ſeptentrionis plagas recedentem, in adſpectum ac lucem produxiſſe ingentem plantarum herbarumque multitudinem, ſub noſtro cœlo, ad hoc usque tempus, nusquam viſarum. Eundem animadvertimus Hortum prorſus egregium, intra hoc triennium prioris fati difficultates eluctatum, in ſtatum quotidie meliorem feliciter emerſiſſe. Mirati ſumus gratulabundi, Magnum & Incomparabilem Academiæ Noſtræ Mæcenatem & CANCELLARIUM omnes curas, ſummæ Auctoritati junctas, ad hoc opus perficiendum promovendumque impendiſſe. PROFESSORES noſtri Lycei Celeberrimos intelleximus omne ſtudium & cogitationes in id convertiſſe, ut literis dicata Juventus Patriæ, fructum hinc & emolumentum perciperet. Nulli præterea noſtrum non adparuit, quantam, quamque admirabilem ſollicitudinem ac diligentiam PRÆFECTUS HORTI Celeberrimus pro adquirenda ingenti vi & multitudine plantarum, tam indigenarum quam exoticarum cumprimis, earumque conſitione & cultura, adhibuerit, quæque ſub Præfecti laudatiſſimi quotidiana

na inſpectione & indefeſſa cura, ſpecimina ſuæ peritiæ & operæ dederit HORTULANUS.

Si proinde ſors ita ferat, ut quemadmodum cœpit, ſic fauſtis vigeat incrementis Hortus noſter Academicus, eundem aliis ubique terrarum, aut palmam dubiam facturum, aut prærepturum, facile auguramur. Nos vero, illi creſcentis fortunæ florem continuum ac diuturnitatem, nullis iniquioris fati procellis attaminatam, ſerio exoptamus.

S. O. N. H.

Explicatio Mappæ fundamentalis.

1. Frigidarium. *a. janua horti. b. janua hortulani. c. janua caldarii. d. d. Camini.*
2. Caldarium. *a. b. Furni ſ. Camini horizontales. c. Caminus erectus. d. e. f. Pulvinus ſeu Area. g. Fiſtulæ caminorum.*
3. Tepidarium. *a. janua horti. b. janua caldarii. c. caminus.*
4. Area vernalis.
5. Area meridionalis.
6. Area autumnalis.
7. Aquarium paluſtre.
8. Aquarium lacuſtre.
9. Aquarium fluviatile.
10. Area perennis.
11. Area annua.
12. Solarium.
13. Vaporarium.
14. Apricarium.
15. Platea auſtralis *juxta hortum.*
16. Domus Præfecti. *a. Bibliotheca. c. Atrium. d. Muſeum. in concameratione ſuperiore domus.*
17. Porta magna.

18. Porta minor.
19. Vallis artificialis.
20. Ornamenta viridia.
21. Domunculæ præfecti.
22. Villa poſterior.
23. Stabulum.
24. Locus unde aqua *ducitur in hortum per ductus ſubterraneos.*
25. Platea magna, a Swartbäcken dicta.
26. Linea meridionalis.
27. 28. 29. 30. 31. Concamerationes Hortulani.
32. Hortulani Macellum.
33 34. Ambulacrum Boreale.
35. 36. Ambulacrum Meridionale.
37. Locus pro terra cribrata.
38. Ambulacrum ſubdiale.
39. Paries pro plantis ſcandentibus.
40. Introitus areæ vernalis aut autumnalis.
41. Ambulacrum transverſale poſterius.
42. Ambulacrum magnum.
43. Sedilia.
44. Feneſtræ ſubhorizontales.
46. Villa hortulani.
47. Porta hortulani.

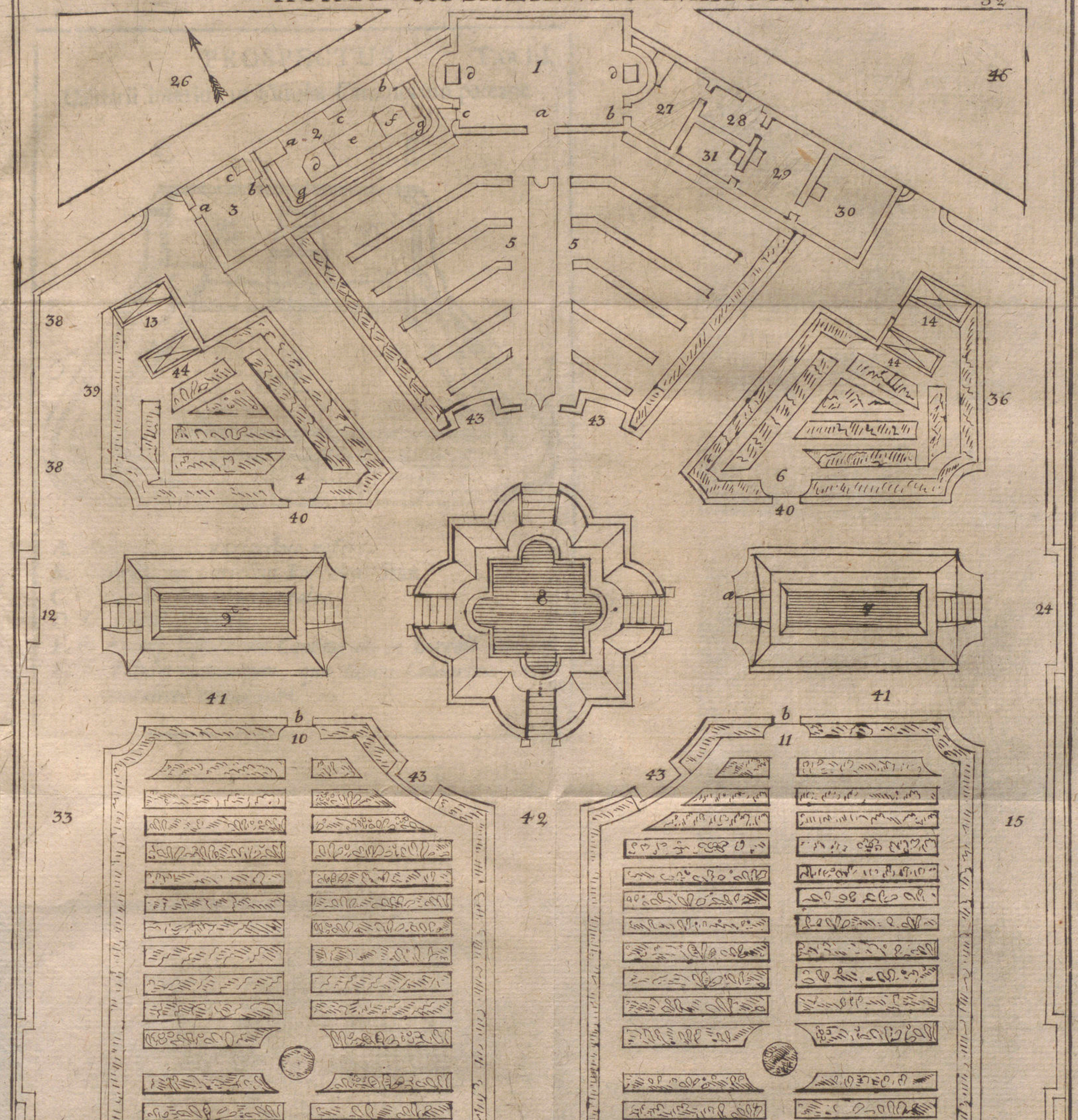
COR.

CORRIGENDA.

Pag. 1. lin. 8. Pathologia, Aithiologica leg. Pathologia Aithiologica Pag. 7. lin. 8. dubium *leg.* dubiam *Ead. pag. lin. 16.* apparatum *leg.* adparatum *Pag. ead. lin. 22.* accedere, illum *leg.* accedere ac illum *Ead. pag. lin. 24.* apparatum *leg.* adparatum *Pag. 8. lin. 8.* utendam *leg.* utendo *Pag. ead. lin. 26.* trecentis *leg.* noningentis *Pag. 11. lin 4.* quantumque Antiquitates *leg.* quantumque in Antiquitates *Pag. 16. lin. 6.* gereret duo, *leg.* gereret, duo, *Ead. pag. lin. 10.* hæredes *leg.* Heredes *Pag 18. lin. 21.* fpatium *leg.* ſpatium *Pag. 27. lin. 1.* accipit *leg.* accipiunt

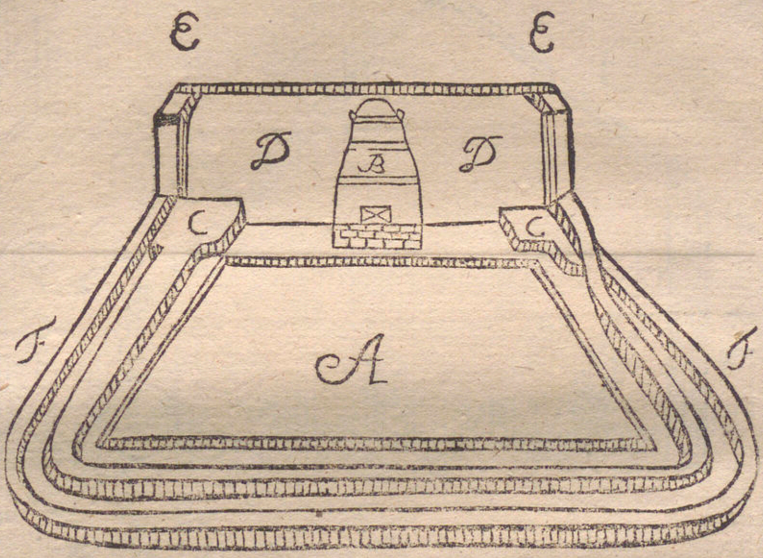
Reliqua errata Typographica Benevolus ipſe corrigat Lector.

HORTI UPSALIENSIS MAPPA.

PROSPECTUS Tab. III.

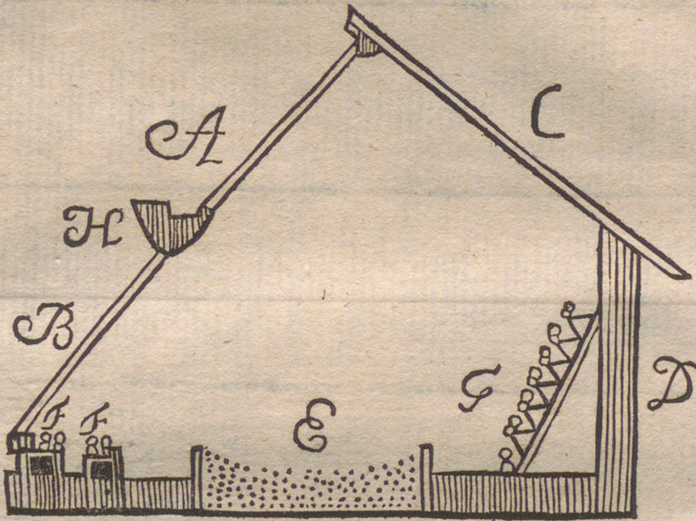
Caldarii interior, ut Fiſtulæ Caminorum pateant.

A. Area plantis varioribus referta.
B. Caminus ad parietem Borealem ſitus.
C. C. Camini duo Horizontales.
D. D. Paries Borealis.
E. E. Exitus Fiſtularum Caminorum in Boreali pariete.
F. F. Fiſtulæ caminorum, quæ totum Caldarium horizontaliter circumeunt.

DELINEATIO Tab. IV.

Inclinationis feneſtrarum Caldarii.

A. Feneſtræ ſuperiores.
B. Feneſtræ inferiores.
C. Tectum Caldarii.
D. Paries ſeptentrionalis.
E. Area plantis rariſſimis & exoticis conſita.
F. F. Fiſtulæ caminorum, cum impoſitis urnis floribus repletis.
G. Urnæ plantis ſucculentis refertæ & per gradus poſitæ.
H. Ambulacrum famuli extra feneſtras, ut valvas mane auferat, veſperi vero claudat, confectum.